

De Balans

Oktober 2018 - Jaargang 40 nummer 1

Herfst editie

In deze Herfst editie is er het begin van een nieuwe serie: Paard vs Loper. Driemaal raden van wiens hand dat is ☺.

Ook John start iets nieuws: Houwdegens! Als eerste analyseert hij een aantal partijen van Carl Hartlaub.

Ook Ben Westerman heeft de smaak te pakken en belicht de sociale kanten van het schaakspel.

Helaas maar een verslag van een externe wedstrijd. Hoewel twee analyses wel een externe achtergrond hebben.

Teamleiders, nogmaals een oproep voor verslagen van jullie teamprestaties!

Veel leesplezier en een fijne herfst gewenst!

Jos Heesen

redactie

Colofon

De Balans is het clubblad van UCS De Rode Loper en verschijnt minimaal 4x per jaar.

Kopij kun je sturen naar : redactie@ucsderodeloper.nl

Redactie :

- Peter Das
- Jos Heesen
- John Temming
- Kees Volkers

Voor meer informatie over UCS De Rode Loper:

www.ucsderodeloper.nl

waar ook ons forum te vinden is.

UCS De Rode Loper is opgericht op : **25 november 1930.**

Ereleden van de club zijn :

- Nico van Harten
- Jan Polders.

Inhoud:

- Paard vs Loper 1 03
- Houwdegens 1 06
- Over de sociale kant van het schaak spel 15
- Stilte 20
- Hoezo, drie torens 24
- Derde mist kans voor open doel 26
- Paard vs looper 27

Paard vs Loper 1

Jos Heesen

Ook dit 40ste seizoen van de Balans wil ik een serie artikelen met één thema publiceren.

Ik heb dit jaar gekozen voor het eindspel en wel eindspelen waar het paard het opneemt tegen de loper.

Die keuze zal veel oudgedienden niet verbazen 😊.

Ik heb mij daarbij laten inspireren door de voorbeelden uit het boek

“101 Chess Endgame Tips” van *Steve Giddins*. En ik begin natuurlijk met een voorbeeld waarbij het paard het wint van de loper.

Het is een partij die *Jan Timman* in 1982 met zwart speelde tegen *Joszef Pinter* in het *Interzonale Toernooi* van *Las Palmas*. Het wordt pas echt leuk na de 29^e zet van wit!

Voor de volledigheid geef ik ook de voorgaande zetten:

Pinter (2550) - *Timman* (2600)

1.d4 Pf6 2.c4 e6 3.Pc3 Lb4 4.Pf3 c5 5.e3 Pc6 6.Ld3 Lxc3+ 7.bxc3 d6

Toen een nieuwtje, tot dan werd:

13...Da5 gespeeld, bijvoorbeeld:

14.a4 a6 15.Pb3 Dc7 16.Lg5 Pg6

17.g3 b5 18.a5 Pe8 19.Pd2 en het

werd remise in *Pinter - Inkiov*,

Pernik 1978.

8.0-0 e5 9.Pd2 0-0 10.d5 Pe7 11.f3
Lf5 12.e4 Ld7 13.Dc2 Ph5
27.fxe4 Txf2 28.Txf2? Txf2-+
29.Kxf2...

In gesloten stellingen, zoals die hier bereikt is, devalueert de waarde van een loper, terwijl de mogelijkheden van het paard juist toenemen.

In deze typische Nimzo-Indische pionnenstructuur heeft wit zwakke pionnen op a4, c4 en c3. Omdat de meeste pionnen van wit op een wit veld staan, en hij een zwart-veldige loper heeft, zegt de theorie dat wit een “goede” loper heeft (want niet geblokkeerd door eigen pionnen). In deze stelling moet het oordeel echter totaal anders zijn!

29...a5!

Zwart legt de a4 pion vast op een wit veld zodat de witte loper de pion niet meer kan dekken, en zwart met de manoeuvre Pc8-b6xa4 die pion kan veroveren (de witte koning komt

22.Lxe4 Lf5 23.Dc2 Taf8 24.Tef1
Lxe4 25.Dxe4 Df5 26.a4 Dxe4

er geen route naar de zwarte pionnen voor hem openligt.

14.g3 f5 15.exf5 Lxf5 16.Pe4 h6
17.Ld2 Dd7 18.Tae1 Lh3 19.Tf2
Tf7 20.Dd1 Pf6 21.Le3 Pxe4

Wit moet dus lijdzaam de zwarte acties afwachten.

30.Ke2 Pc8! 31.Kd3 Pb6 32.h4?
Pxa4 33.Lc1 Pb6

Zwart's enige probleem nu nog is het binnendringen met zijn koning. Om zonder dat met de a-pion te gaan lopen heeft geen zin omdat wit dat dan kan opvangen. Zwart moet met zijn koning (naast de vrije a-pion) nog een tweede dreiging in de stelling vlechten.

34.g4...

Dit maakt het zwart makkelijker, omdat nu de g-pion op dezelfde manier kan worden vastgelegd als enige zetten geleden wit's a-pion.

dan ook te laat). De witte loper kan niet eenzelfde tactiek volgen, omdat Hier was 37.h5... beter om zwart's plan te dwarsbomen.

37...g5

En de witte g-pion ligt vast.

38.h5 Ke7 39.Lc1 Pd7 40.Ke2 Pf6

34...Kf7 35.Ld2 a4 36.Lc1 Kf6 37.La3?

De laatste fase van het zwarte plan is nu duidelijk: Hij gaat met zijn koning naar a5 en breekt dan door met ...b5. De witte koning en loper zijn hulpeloos, derhalve **0-1**

Nieuw adres!
Buurthuis Rosa

Hot Spirit!

Snelschaaktoernooi op de
3de vrijdagavond van de maand...
Malakkastraat 6, 3531 HM, Utrecht (Lombok)

Zaal open:	20:00 u.
Start ronde 1:	20:30 u.
Eindigt rond:	23:30 u.
Speeltempo:	7 min pp

Entree 1 euro!

www.hotspirit.nl

Houwdegens 1 - Carl Hartlaub, der Opferkönig von Bremen

John Temming

In het schaken is er geen universele waarheid en zijn diverse stijlen mogelijk. Zowel *Petrosian*, *Tal* en *Kasparov* zijn in hun kracht wereldkampioen geworden en niemand zal beweren dat hun schaakstijl ook maar enigszins overeenkwam. Maar elke schaakspeler heeft een voorkeur voor bepaalde spelers die passen bij zijn eigen stijl. En hoewel ik in de loop der jaren iets minder “wild” ben gaan spelen gaat mijn voorkeur nog steeds uit naar de echte houwdegens. In deze serie de wat minder bekende, maar o zo bloed-dorstige spelers met soms de meest fantastische combinaties.

Bij *Carl Hartlaub*, der *Opferkönig von Bremen* gaat waarschijnlijk bij niemand een belletje rinkelen, hooguit bij gambietspelers vanwege het *Hartlaub-gambiet* (in Engeland *Blackburne-Hartlaub* genoemd). Maar dat is een gambiet dat ik zelfs nooit vertrouwd heb : **1.d2-d4 e7-e5** (dit is het *Englund* gambiet dat ik wel eens gebruikt heb als verrassing) **2.dxe5 d6?!** (Het *Englund* vervolgt hier met 2...Pc6!?)

Hartlaub werd in 1869 geboren in *Bremerhaven*, Duitsland. Hij leert het spel als 15-jarige van zijn vader en gaat zich in eerste instantie toeleggen op schaakcomposities. Als 17-jarige staan sommige van zijn composities in de

toen toonaangevende krant *Südwestdeutschen Schachzeitung*. Later in het dagelijks leven werd hij zowel advocaat als notaris, dus zijn gewone leven was waarschijnlijk zo saai dat het schaakleven deze saaiheid moest compenseren...

Qua schaakkracht wordt Hartlaub ingeschat als ongeveer 2250, zeg maar net meesterniveau. Maar dat weerhield hem niet om van dik 2600+ spelers als *von Bardeleben*, *Teichmann*, *Leonhardt* en *Lasker* (weliswaar in simultaan, maar check de partijen!) in glanzende stijl te winnen. Hieronder een idee van zijn stijl.

Hartlaub doet hier, in een simultaan met wit (vrij ongebruikelijk volgens mij), de grote *Lasker* in de gehakt-molen :

Hartlaub – Lasker, Bremen 1904

**1.e4 e5 2.Lc4 Pc6 3.Pf3 Pf6 4.d4 exd4
5.O-O Pxe4 6.Te1 d5 7.Lxd5 Dxd5
8.Pc3 Dd8 9.Txe4+ Le6 10.Pxd4
Pxd4 11.Txd4...**

Tot zo ver reikt mijn eigen kennis van het Schots gambiet ongeveer.

11...Dc8 12..Lf4 Le7?!

Dit lijkt de beslissende fout al te zijn. Het siliconemonster geeft 12...Lc5 en dan rokeren als redelijk alternatief.

13.Pb5 Ld8?

14.Txd8+! Dxd8 15.Pxc7+ Ke7

16.De1! Dc8?

En nu is het geforceerd uit, maar de slotcombinatie is fraai.

17.Db4+ Kf6 18.Dc3+ Ke7 19.Dc5+ Kd8 20.Td1+ .Ld7 21.Pe6+

Opgegeven. Het loopt mat na 21...Ke8 22.Pxg7+ Kd8 23..Lg5+ f6 24..Lxf6#

Een paar jaar later doen de twee nog een simultaantje, ook weer in Bremen en weer heeft Hartlaub wit. Dit keer verkiest *Lasker* de shredder boven de gehaktmolen :

Hartlaub – Lasker, Bremen 1908

1.e4 e5 2.Lc4 Pf6 3.Pf3 Pxe4 4.Pc3

Pxc3 5.dxc3 f6 6.O-O c6?

Uiteraard om met d5 te vervolgen, maar Lasker ziet iets over het hoofd...

7.Pxe5! d5 8.Dh5+ g6 9.Pxg6 hxg6 10.Dxh8 dxc4

Carl Hartlaub

11.Lh6...

Hier was 11.Te1 net zo lekker geweest.

11...Le6 12.Dxf8+ Kd7 13.Tad1+ Ld5 14.Tfe1...

Opmerkelijk. De aanvaller laat zijn dame eventueel slaan en hoewel Rybka dan nog steeds +5 geeft, lijkt me 14.Df7+ een natuurlijker zet.

14...Pa6?

Natuurlijk had Lasker de dames moeten ruilen, maar waarschijnlijk had ie het intern al opgegeven.

15.Df7+ Kd6 16.Txd5+ cxd5 17.Te6+

en opgegeven omdat het geforceerd mat loopt na

17...Kc5 18.a4...

Dreigt Le3#

18...d4 19.Dxb7...

Dreigt Dc6#

19...Db6 20.De7+ Kd5 21.Dd7+

Nu krijgt de lezer de indruk dat Lasker er niets van kon v.w.b. simultaan, maar in deze twee sessies had hij de score +45 =5 -7, dus ruim 83%. Niet verkeerd dus.

Maar ook in gewone partijen kon onze vriend er lustig op los combineren :

Schaaf – Hartlaub, Bremen 1907

1.e4 e5 2.f4 d5

Het Falkbeer tegengambiet. Timo speelde dit vaak tegen me in vlug-gertjes. Vroeger gold dit als een weerlegging van het Koningsgambiet, maar dat is al een tijdje niet meer. Timo, en andere toppers spelen nu liever 2...c6!? (Nimzowitsch)

3.exd5 e4 4.De2 f5 5.d3 Pf6 6.Pd2 Lb4?!

Hier was Dxd5 veel beter.

7.dxe4 Pxe4 8.Db5+...

Hier staat wit comfortabel en gaat een stuk winnen.

8...Kf7!? 9.Dxb4 Dh4+ 10.g3 Pxd3!?

Zwart staat niet best en moet wat. Zijn zet geeft nog kansen zoals blijkt.

11.Pgf3?...

Deze natuurlijke ogende zet is het begin van de ellende. Veel beter en waarschijnlijk winnend was Pdf3.

11...Te8+ 12.Kd1?!...

Ook deze natuurlijke zet is fout en geeft het voordeel weg. En het tegen-natuurlijke Pe4 was de correcte weg geweest.

12...Pxd1

En waarschijnlijk pas hier bemerkte wit tot zijn afgrijzen dat de dame niet geslagen mag worden wegens 13...Pf2#.

13.Le2...

En een leuk Polerio matje nu :

13...Pf2+ 14.Ke1 Pd3+ 15.Kd1 De1+ 16.Pxe1 Pf2# 0-1

Niet bepaald briljant spel van wit, maar in een onalledaagse stelling is er van alles mogelijk.

Maar de echte parels komen nog... De volgende partij tegen *Teichmann* kende ik nog niet, maar is adembenemend. *Richard Teichmann* was een bijzonder sterk speler en top vijftien vanaf 1894 tot aan 1924. En zeker top vijf t/m tien in de jaren 1901-1916. Maar daar had onze Carl dus geen boodschap aan in deze partij.

Hartlaub – Teichmann, Leipzig 1922

1.b4...

De Sokolsky of Orang oetan opening. Bestond dus al ruim voordat Sokolsky het ging spelen. Geen flauw idee wie de eerste was.

1...d5 2.Lb2 f5 3.e3 Pf6 4.f4 e6

5.Pf3...

Snelle ontwikkeling was belangrijk voor Carl en hij kijkt dus niet op een pionnetje.

5...Lxb4 6.Pc3 O-O 7.Pg5 h6 8.h4!? Pg4?!

Hier lijkt 8...d4 een prima zet.

9.Ld3!?

Ook het paard mag er schijnbaar gewoon af.

9...hxg5 10.hxg5 c5 11.Pb5...

Het begin van een verbluffend concept.

11...a6 12.Th7!??...

Een paard en een pion achter en er wordt zomaar een toren op h7 geplempt. *Teichmann* moet getwijfeld hebben of ie met een idioot of een tactisch genie te maken had.

12...Tf7

Hier had met d4 de lange diagonaal gesloten moeten worden.

Ik vraag me af wat Carl had gespeeld op d4.

13.g6 Tf6!

Teichmann speelt een prima pot tot nu toe, Rybka vind dit ruim plus 4,5. En niet zo gek want wat heeft wit nou?!

14.Ke2! Txc6 15.Dh1 Ph6

Van de laatste 6 zetten van zwart zijn er 5 ook de eerste ingeving van Rybka, zo ook deze.

16.Txc7+! Txc7 17.Dxh6 De7?

Hier maakt *Teichmann* eigenlijk pas zijn eerste fout. Na Df8! (met dreiging Txcg2) had het volgens mij fout afgelopen voor wit. Maar vindt al die zetten maar eens in dit oerwoud van tactieken. **18.Pd6 Ld7?!**

In eerste instantie vindt Rybka het gelijk staan, maar vindt dan na een paar seconden de dodelijke combinatie. **19.Th1...**

19...Kf8?

Dit is mat in 3, maar 19...Th7 was ook hopeloos na : 20.Dg6+ Tg7 21.Lf6!

Le8 22.Th8+! Kxh8 23.Pxe8 Kg8
24.Lxg7
20.Dh8+ Tg8 21.Dxcg8+ Kxcg8
22.Th8# 1-0 Weergaloos!!

De volgende partij is tegen Victor Benary, helaas zo onbekend dat ie nergens opduikt in een partij behalve deze. Dus hoe sterk ie was zullen we nooit weten.

Hartlaub – Benary, Beieren 1911
1.d4 d5 2.c4 e6 3.Pf3 c5 4.e3 Pc6
5.Pc3 Pf6

Tot zover een gewone *Tarrasch* damegambiet.

6.a3 Ld6?!

Maakt het mogelijk voor wit om met tempo te ontwikkelen.

7.dxc5 Lxc5 8.b4 Ld6 9.Lb2 O-O
10.Dc2 dxc4 11.Pg5 g6?!

Waarschijnlijk was h6 beter, maar ja had Carl dan misschien wel h4 gespeeld?!

12.O-O-O De7 13.Txd6! h6?

Ik begrijp niet waar zwart bang voor was, Dxd6 had een gelijk opgaand spel opgeleverd.

14.h4...

Inmiddels weten we wel dat Carl dat een lekkere zet vindt. Zou Bosboom de partijen van Hartlaub bestudeerd hebben?!

14...hgx5?!

De partij is nu niet meer te redden, maar kijk eens hoe!

15.hxg5 Ph5 16.Txh5! gxh5 17.Pd5! exd5 18.Dh7+!! Kxh7 19.Th6+ Kg8 20.Th8# 1-0

Ter besluit nog een vrijwilliger die vanuit het oog van de orkaan naar buiten wordt geslingerd...

Hartlaub – Testa, Bremen 1912

1.e4 e5 2.d4 exd4 3.c3 dxc3 4.Lc4 cxb2 5.Lxb2...

Het *Deens* (of *Noords*) gambiet. Wit scoorde in eerste instantie als een tiere-lier totdat *Schlechter* (ooit uitdager van *Lasker*, uitslag 9-9) de mooie weerleg-

ging 5...d5 vond en eigenlijk eigenhandig dit gambiet vermoord heeft.

5...Lb4+ 6.Pc3 d6 7.Pf3 Pf6 8.O-O Lxc3 9.Lxc3 O-O.

Ik kan me voorstellen dat zwart denkt : “wat heeft wit nu eigenlijk voor die 2 pionnen”? Het antwoord is : Loperpaar, ontwikkelingsvoorsprong en open diagonalen/lijnen. Persoonlijk denk ik hier dat zwart hier nog wel voldoende heeft om voordeel te houden.

10.e5 Pe4 11.Lb2 Lg4 12.Dd4 Lxf3 13.gxf3 Pg5

14.Kh1...

Een belangrijke zet, blijkt later...

14...Pxf3 15.Dd3 Pxe5

Zwart ziet niet in waarom ie niet zou kunnen pakken op e5...

16.Tg1!!...

De dame is onkwetsbaar door dubbelschaak op g8!! 16...Pxd3 17.Txg7! Kh8 18.Tg8++!!

16...Dd7 17.Dd2?!...

Hier lijkt me 17.f4 nog beter.

17...Pg6?!

Hoe natuurlijk ook, dit is de verliezende zet, 17...g6 moest gespeeld worden.

18.Dd4 Pe5

En mat in 9 aangekondigd door Rybka. En tevens geeft Rybka meteen aan hoe stupide een machine is.

De hoofdvariant die Rybka geeft was 18...Dc6+ 19.Ld5 en Dxd5 en maar -5... Tja. Maar de *mensch* heeft iets veel mooiers:

19.Txg7+! Kxg7 20.Tg1+ Kh8

21.Dxe5+!...

Heerlijk!!

21.dxe5 22.Lxe5+ f6 23.Lxf6+! Txf6

24.Tg8# 1-0

Er schijnt een boek te zijn met de mooiste partijen van Carl Hartlaub : *Dr. Hartlaub's Glanzpartien* van Friedrich Michels.

Als ik deze ergens tegenkom voor een mooi prijsje, zal ik hem zeker kopen.

*Breslau, 1912, Das XVIII Kongreß des Deutschen Schachbundes
Carl Hartlaub oberste Reihe siebter von links (im schwarzen Anzug)*

Over de sociale kant van het schaakspel

Ben Westerman

Schaken is in wezen natuurlijk een asociaal spel. En wordt dan ook vaak gespeeld door types die er voor de rest nauwelijks een normaal leven op na houden of hielden. Neem nou zo'n *Bobby Fischer*, een geniale schaker, dat moge duidelijk zijn, maar verder zo gek als een deur. Of denk eens aan een *Morphy*, die een paar jaar de sterren van de hemel speelde en daarna helemaal van de wereld was. En ook iemand als *Planinc*, wie kent de naam tegenwoordig nog, schijnt in het gekkenhuis te zijn beland. *Max Euwe* schijnt zo ongeveer de enige normale wereldkampioen te zijn geweest, maar corrigeer me als iemand een ander exemplaar weet te noemen. Ach ja, *Boris Spassky* schijnt wel een geschikte peer te zijn geweest. Voor de rest weet ik het zo niet. *Aljechin* was natuurlijk briljant, maar ook een overtuigde antisemiet. Maar laten we wel wezen, met de mentaliteit van de gemiddelde Rode Loper word je nou eenmaal geen wereldkampioen.

Schaken heeft echter ook een sociaal gezicht. Weet ik daar iets van? Jawel. In de eerste plaats ben ik zelf een hele sociale schaker, met maar een paar asociale kantjes, zoals

sommigen wel eens gemerkt zullen hebben, en verder heb ik een jaar mogen werken op een Sociale Academie. Daar zal ik eerst even kort over uitweiden, opdat duidelijk worde wat daar werd verstaan onder "sociaal". Het betrof in dit geval "De Horst", in Driebergen, en we hebben het over de jaren zeventig. Wat ik me b.v. levendig herinner was dat er net in die tijd een staking gaande was in de Rotterdamse haven. Dus wat doe je dan als linkse Academie? Je nodigt zo'n horizontale en in de strijd gestaalde Echte Arbeider uit om zijn verhaal te komen doen. Daar wilde ik natuurlijk wel bij zijn. En inderdaad, daar zat hij, in "de kuil" zoals dat werd genaamd, omgeven door zeker wel drie belangstellenden. Waar de rest was? Nou, waarschijnlijk z'n roes uitslapen of zo. Of geen zin. Of geen interesse. Of te druk met andere dingen. Je kent dat wel. Je hebt van die mensen.

Achteraf verbaast het me enigszins dat ik het daar een jaar heb volgehouden. In feite was ik in eerste instantie ingehuurd ter vervanging van een docent die overspannen was geraakt. Een aardige vent, die ik voor de goede orde incognito zal houden. Even een detail ter illustratie. Om elf uur 's ochtends hadden hij en ik een keer vooroverleg bij hem thuis. Vroeg hij

of ik misschien een glaasje port wilde. Eh, nou, liever een kopje koffie als het kon. Drank lost namelijk zelden iets op, hè. Vrij snel werd me echter wel duidelijk waar hij overspannen door was geraakt. Namelijk van het gedrag der collegae. Voornamelijk bestaande uit (iets?) te dik uitgevallen species van de vrouwelijke kunne of wat daar voor door moest gaan, gehesen in tuinbroeken, zware shag rokend en zittende te breien tijdens hun oeverloze vergaderingen waarop hun ene na de andere persoonlijke frustratie breed werd uitgemeten, met bijval in de vorm van ach, ach en oh, oh van de meeste andere aanwezigen, doorgaans ook dames, voor zover dat tenminste via louter visuele waarneming viel vast te stellen. Zelf zat ik er alleen maar met verbazing, en soms lichte verbijstering, bij. Wat moest ik anders. Jawel, we hebben het over de hoogtijdagen van wat toen werd aangeduid met de term “feminisme”. Nu ben ik zelf een heel vrouwvriendelijk iemand, dat zullen velen kunnen bevestigen, maar hier werd ik toch een beetje niet goed van. De associatie die bij me opkwam bij het aanschouwen hiervan was die van de zogeheten “tricoteuses”, uit de tijd van vlak na de Franse Revolutie, tijdens het schrikbewind van *Robespierre*, waar

dit soort dames zich, al breiende, vandaar de naam, placht op te houden nabij de guillotine, in blijde verwachting van de volgende kop die ze, hopla, zouden kunnen zien rollen, natuurlijk bij voorkeur die van een man. Wordt het plaatje al wat duidelijker? Zo niet, dan zijn bijgaande illustraties misschien van nut:

Voor en na, zeg maar.

Nou ja, dat soort types waren het dus ongeveer.

Tot zover daarom maar mijn ervaringen met wat toen met een eufemistische term een “*Sociale Academie*” heette. Dat waren duidelijk andere tijden. Terug naar de onze.

Een leuke sociale ervaring die ik heb gehad met schaken betrof het spelen in een winkelcentrum, dus gewoon aan een paar rijen tafeltjes tussen het winkellende publiek. In een van de Drechtsteden, ik weet niet meer welke, *Zwijndrecht* of zoiets. Je kreeg dan volop belangstelling van nieuwsgierige passanten en ondertussen speelde je gewoon een regulier toernooitje. Eten en drinken waren gratis en ruim voorradig en je kon zelfs een prijsje winnen. Het had qua sfeer wel iets van onze stand op Koningsdag, alleen dan net even anders. Zou zoiets niet te regelen zijn bij *Hoog Catharijne* of zo? Wat ik destijds ook erg leuk vond waren de informele toernooitjes bij schakers thuis. Ik heb dat zelf ook diverse malen georganiseerd, waarbij mijn vrouw dan voor de hapjes en de drankjes zorgde en er zowel binnen als in de tuin geschaakt kon worden. Met wat muziek op de achtergrond en vooral een overdadig te noemen drankgebruik plus bijbehorend in volume aanzwellend gedrag. Kortom, een ideale combinatie van

sociaal naar binnen en asociaal naar buiten. Maar ja, dat was dan ook in de tijd dat bier niet per flesje maar per krat werd geconsumeerd. Sommigen van jullie kunnen zich dat misschien herinneren. O tempora o mores zeiden de oude Grieken reeds. Toch?

In die tijd had je ook af en toe feesten, met toespraken en sketches en zo, b.v. ter gelegenheid van bruiloften en andere heugelijke zaken. Dat had allemaal niet zo veel met schaken te maken, maar het was wel gezellig. En dus sociaal. Het kan dus wel. En wat dat betreft vind ik onze club een lichtend voorbeeld in vergelijking met andere schaakclubs.

De eerste schaakclub waar ik lid van geweest ben was *Schaakclub Utrecht*. Wat natuurlijk, zeker destijds, in de jaren zeventig, een hele sterke club was, maar voor de rest een ontzettende ballentent. Waar er b.v. een strikte scheidslijn lag tussen degenen die het hoog in de bol hadden, ik zal geen namen noemen, en de zeg maar gewone spelers. En beide kampen hadden bepaald een andere opvatting van wat je sociaal zou kunnen noemen. Stond je naar iemands idee b.v. net iets te lang bij een bord mee te kijken leverde dat zonder enige verdere aanleiding ernstig verstoorde blikken op, zo van jij hoort hier

helemaal niet, want jouw rating is maar zo en zoveel. Dus waar bemoei je je mee. Ook al hield je je muisstil. Het was in feite een soort standenmaatschappij in het klein, compleet met het bijbehorende onaangename gedrag. Wat echter wel leuk was, was de sfeer in de toen nog tientallen. Dat waren vrij hechte groepjes. En externe wedstrijden waren een soort uitjes. Helaas denken sommigen zelfs bij ons daar anders over. Ik zal ook hier geen namen noemen, maar wie kent ze niet.

Een andere club die op sociaal gebied echt een ramp bleek te zijn is, tja, *Lekstroom*. Oorspronkelijk was dit de Nieuwegeinse club *ASVN* en daar ben ik een tijdje lid van geweest. En dat was op zich best redelijk qua sfeer. Op enkele uitzonderingen na, want ja, het blijven natuurlijk schakers. Zo won ik eens een keer een partij tegen een speler met een veel hogere rating, die na afloop van de partij zonder iets te zeggen de locatie kennelijk via de achterdeur was ontvlucht. Blijkbaar omdat hij verloren had en hier niet tegen kon. De zielepoot. Ik noem ook hier maar weer geen naam. Maar dus wel een typisch voorbeeld van een verdwaasde schaakneuroot. En zo waren er meer. Waar het evenwel met de club als

geheel misging was na de fusie met de club *Vianen* die het eerder genoemde “*Lekstroom*” opleverde. Waarbij het aantal halvegaren en malloten niet meer op de vingers van twee handen waren te tellen. Ik zal er een typerend gevalletje uitlichten. Een van de leden was een donker gekleurde man, die hoewel geen erg goede schaker wel een ontzettend enthousiaste speler was en dit ook duidelijk liet blijken. Daarbij was het gewoon een aardige en joviale vent. Niks mis mee. Op een gegeven avond bleek hij voor niks gekomen te zijn, want oneven. Nou ja, dat kan, zeker bij een club waar het al mooi is als er vijf of zes borden bezet zijn op een avond. Maar goed, hij baalde ervan dat hij niet kon spelen en vroeg of hij in zo’n geval voortaan vooraf gebeld kon worden. Nu is dit waarschijnlijk niet goed mogelijk omdat je dat meestal niet vooraf weet, maar de manier waarop het bestuur vervolgens tegen hem tekeer is gegaan was werkelijk volkomen stuitend. Hij heeft daar dan ook schriftelijk op gereageerd. En, jawel, het moge duidelijk zijn, ondergetekende ging zich er ook tegenaan bemoeien. Ik vond dat hij namelijk wel een punt had. Bovendien was de oplossing simpel. Bij *ASVN* was het namelijk gebruikelijk om in zo’n geval aan te schuiven bij een van de wat sterkere

spelers die er geen probleem mee had aan twee borden tegelijk te spelen. Zodat de onevene toch kon spelen. Het resultaat deed er dan niet toe, hij kreeg gewoon de punten voor zijnde oneven. Elegante opzet toch? Dit suggereerde ik dan ook als mogelijkheid. Om dit ook bij *Lekstroom* in te voeren dus. Wat denk je? Bedankt voor de suggestie? Nou nee, ik kreeg het hele bestuur over me heen, de voorzitter voorop. Waar ik me mee bemoeide! Ik werd geacht alleen maar mijn partijtje te spelen, dat vond iedereen leuk, en voor de rest moest ik me nergens mee bemoeien. En degene die oneven was geweest moest natuurlijk gewoon z'n bek houden. Dat was *Lekstroom*, goedenavond. Het zal waarschijnlijk, bijna, niemand van jullie verbazen dat de aardige donker gekleurde man per direct zijn lidmaatschap heeft opgezegd.

Waarop ik me publiekelijk uitte in de trant van of het de bedoeling was dat de club voortaan *slegs vir blankes* was. En of misschien ook *Juden* ongewenst waren. En waarop ikzelf natuurlijk ook mijn lidmaatschap heb opgezegd. Want van een dergelijke club wens ik nu eenmaal geen lid te zijn. Verder heb ik nooit meer iets van iemand van die club vernomen. Wat op zich natuurlijk al genoeg zegt.

Gauw terug naar de normale wereld. Natuurlijk is schaken op zich een sociale activiteit. Zeker als je dat in clubverband doet. Of de mensen die het spelen ook sociaal zijn is iets anders. Bij *De Rode Loper* vind ik dat echter in hoge mate wel het geval. Waarschijnlijk is het zo dat dit zich ook min of meer vanzelf op die manier ontwikkelt. Deze club trekt blijkbaar een bepaald soort mensen aan. Mensen die schaken gewoon een leuk spelletje vinden en dat in een relaxte sfeer willen kunnen spelen. En de mensen die alleen maar in hun elorating plus toebehoren zijn geïnteresseerd selecteren zichzelf wel uit. Die komen dan drie of vier keer en zijn dan weer verdwenen. Want die hebben dan blijkbaar iets als getverderrie, het is hier gezellig, nee hoor, da's dus niks. Dat regelt zich dus allemaal zelf.

Dus laten we vooral de muziek aan het eind in ere houden en gewoon door blijven gaan met het zo leuk mogelijk te houden, dan komt de rest vanzelf.

Overigens ben ik van mening dat Carthago met de grond gelijk gemaakt moet worden.

Stilte

Jos Heesen

Er was eens, heel lang geleden, een zaal waar geschaakt werd. Als je die zaal 's avonds na negenen binnenkwam, was het enige geluid dat je hoorde: het tikken van een aantal klokken.

Die sensitieve ervaring is mij altijd als bijzonder bijgebleven, met de verwachting dat die tijd wel nooit meer zou weerkeren.

Tot afgelopen zaterdag! De eerste wedstrijd van ons Eerste in de KNSB competitie. Toen ik over onderstaande stelling gebogen zat, was het doodstil in de zaal, zelfs geen tikkende klokken, nee: *absolute stilte*! Wat een pracht ervaring!

Ik (als wit en aan zet) had bewust op deze stelling aangestuurd, goed inschattend dat zwart de verleiding van het dreigen met ...e4 niet zou kun-

nen weerstaan. En als je A hebt gezegd moet je niet terugschrikken van B:

21.Lxg6...

De consequentie van de witte opzet. In de weldadige rust en stilte in de zaal had ik een tijdlang die consequenties afgewogen en meende dat ze voordelig voor wit zouden uitpakken:

21...hxg6 22.Dxg6 De7

Maar wat nu? Ik heb drie kandidaat-zetten afgewogen: a) Tf1, b) Te1 en c) h4. Omdat ik er niet uitkwam of de toren nu beter op de e- of f-lijn moest staan, koos ik voor de derde optie, met het idee dat straks wellicht duidelijker wordt waar de toren thuishoort:

23.h4...

Natuurlijk hoopte ik nu op het gulzige 24...Dxh4 met schaak, want dan was mijn plan 25.Th3... met vernietiging. Gelukkig dat dat niet de gespeelde zetten waren, want dan had ik na 25...Lxh3 verdwaasd naar het bord zitten kijken. Blijkbaar is drie ply diep rekenen soms al te moeilijk; ook voor mijn tegenstander, want die speelde

23...Tf8

en toen kwam

24.Tg3 Tf6 25.Dh5...

Inmiddels was het zicht van de zwarte loper op h3 mij duidelijk geworden en ik wilde die loper nu naar e8 lokken met aanval op mijn

dame, zodat ik later alsnog iets met Th3 kon doen. Maar voor die verleiding was zwart ongevoelig:

25...Taf8 26.Tg5...

Het idee was hier om het plan van zwart (...Tf5) te ontkrachten. Zwart bedacht wat anders:

26...De8

Geen aanval op de witte dame met de loper maar met de dame!

Aldus kreeg ik het bekende dilemma, ruilen of laten ruilen, voorgeschoteld:

Weer een moment van contemplatie (wat haast wel mediteren leek in die absolute stilte 😊).

Uiteindelijk koos ik voor laten ruilen omdat dat mij de kans gaf mijn paard te activeren.

Ik kreeg in mijn mediatieve moment ook visioenen van een eindspel, waarbij een witte toren het zou moeten opnemen tegen twee slechte lopers:

27.Pg3 Dxb5 28.Pxb5...

En nu is zwart opgezadeld met een bekend dilemma: welke toren moet naar f7?

Mij is niet duidelijk geworden waarom hij voor

28... T8f7

koos, want die kwaliteit op f6 wil ik wel:

29.Pxf6 Txf6 30.Txe5 Tf4 31.Te7 Txb4 32.Kg1 Lc6

Zwart speelt mee in mijn visioen; de loper op c6 zal niet meer in het spel voorkomen. Hier had zwart 32...d3 moeten spelen. Dat geeft zijn lopers de vrijheid die ze nodig hebben, bijvoorbeeld 33.c3 Lf8 of 33.cxd3 Ld4. Tja, als zwart het niet doet, dan doe ik het

33.d3 Lf6 34.Tc7 Lg5

De loper lonkt naar e3, maar zwart heeft een tussenzet van wit gemist:

35.g3...

Na deze zet, waarmee ik twee dingen bereik (extra lucht voor de koning en aanval op de toren), was ik tevreden met het resultaat van het offer op de 21ste zet en zag het komende eindspel met vertrouwen tegemoet.

En, zoals gebruikelijk, was Herr Fritz het niet met me eens, want die geeft hier de voorkeur aan zwart 😞:

Mijn idee was om:

Fase 1: de zwartveldige loper op zijn eigen helft vasthouden, zodat die, net als zijn collega, gehinderd wordt door de vastgelegde pionnen op d5 en d4.

Fase 2: activeren van de toren op a1, het liefst door hem te verbinden met zijn collega op c7.

Ik zag niet hoe zwart dat succesvol zou kunnen dwarsbomen, en dus:

35...Th7 36.Tc8 Kg7 37.Tf1...

om de torens op f8 te verbinden, waarna de zwarte koning van opzij of van achteren belaagd kan worden.

Maar zwart stapt al weg:

37...Kh6 38.Kg2...

Wit dreigt via h1 vervelend te worden, dus:

38...Kg6 39.Tff8 Ld7 40.Tg8 Kh6

De 40 zetten op tijd gehaald!

Ja, het KNSB tempo is een aardige mix van moderne technologie (increment!) en de sfeer van oude tijden (de 40ste zet!): je krijgt 90 minuten voor de eerste 40 zetten, met 30 seconden increment, en daarna 30 minuten om het af te maken (eveneens met 30 seconden increment). Dat de 40 gehaald waren was meer een opluchting voor zwart, die nagenoeg alle tijd had verbruikt; ik had nog zo'n 30 minuten meen ik:

41.Tcf8 Te7 42.Tf1...

om ...Te2 te kunnen opvangen door met Th1 mat te dreigen. Maar zwart speelt toch

42...Te2 43.Kf3 Th2

en denkt daarmee het mat afgevangen te hebben, maar:

44.Th8...

en het was nog altijd stil in de zaal; zelfs Herr Fritz zweeg: **1-0**

**Zaterdag 17 november
van 10:30 - 17:30 uur**

**3 geldprijzen
per groep**

Indeling in groepen van 8
Speeltempo: 20 minuten

RODE LOPER RAPID

Inschrijven:
rapid@ucsderodeloper.nl
Max 88 deelnemers: VOL=VOL
Inschrijfgeld: € 10,-

**Live-borden
&
bar in de zaal**

**Unieke extra
fotoprijs!**

Speellocatie:
Denksportcentrum Dijckzicht
Boorstraat 107 Utrecht

www.ucsderodeloper.nl

Hoezo, drie torens?

Die vraag rees in de auto op weg naar Tilburg voor onze eerste KNSB uitwedstrijd tegen de Drie Torens. Het antwoord kwam toen we, in de slagschaduw van een watertoren, het speellokaal van de Drie Torens, café Theseus, ontwaarden. Volgens Frans Konings heeft het café een vergelijkbare achtergrond als, eertijds, café Ledig Erf in Utrecht: een stamkroeg voor spelletjesfanaten.

Ik mocht aldaar aantreden tegen , die met wit en 200 ELO punten meer mocht beginnen:

1.e4 e6 2.d4 d5 3.e5 c5 4.c3 Pc6 5.Pf3 Db6 6.Le2 Ph6 7.b3 Pf5 8.g4 Pfe7

In mijn database kwam ik een partij Savic-Velimirovic tegen waarin 8...Ph6 werd gespeeld. Mij leek dat niet goed omdat het paard daar de kans loopt een tijdje buitenspel te staan. Ik had het idee om straks met ...Pg6 gebruik te gaan maken van de gaten op f4 en h4. Iets wat me in een partij tegen Arend vd Lagemaat ook het volle punt had gebracht.

9.0-0...

Een nieuwtje volgens mijn database en Herr Fritz merkt op dat 9.dxc5! Dxc5 10.b4... sterker is.

9...h5 10.h3 hxg4 11.hxg4 Pg6

12.Ld3 Ph4 13.Pxh4 Txxh4 14.Lg5 Th8 15.dxc5 Dc7

Dit leek me sterker (of verrassender 😊) dan 15...Lxc5 16Lf4 Dc7.

16.f4! Lxc5

Herr Fritz gaf wit's 16^e zet een uitroepteken omdat de witte koning sowieso naar g2 wilde om torens via de h-lijn te ruilen. Ik moest dus zorgen dat mijn torens verbonden werden zodat ik die mogelijkheid kon ontkrachten.

17.Kg2 Le7 18.Lxe7 Kxe7

Nu de loper nog en de torens zijn verbonden.

19.Df3...

Wit zag niet hoe het verder moest na 19.Th1 Txxh1 20.Df1 g5 21.Dh8 gxf4 22.Df6 Ke8.

19...Ld7 20.Pd2 d4

Om de diagonaal naar de witte koning te openen.

21.Pc4...

Het veld d6 lonkt...

21...dxc3 22.De3...

Vangt de dreiging ...Pd4 op.

22...Pb4

Dan maar de andere kant op en met de extra dreiging ...b5.

23.Le4 Lc6

Ook 23...Pd5 24.Dd4 Dc6 zou leuk geweest zijn.

24.Dc5...

Hier schrok ik even, omdat ik dacht dat ik mijn paard verloor, maar ik krijg er dan de loper als compensatie voor terug.

24...Kd8 25.Tad1 Pd5!

26.Kg3...

Om uit de diagonaal van de loper te gaan; maar stapt vrijwillig in die van de dame.

26...b6 27.Dd4 Ke7

Ik was te gebrand op het opnieuw verbinden van de torens dat ik 27...De7! 28.Th1 Txb1 29.Txb1 Db4 niet overwogen heb.

28.f5 Tad8 29.Pd6...

Wie zou hier niet graag de kwaliteit geven?

29...Txd6! 30.exd6?

Misschien geschrokken mist wit het betere 30.fxe6 f6 31.Lf3...

30...Dxd6 31.Kf2 Th2 32.Ke1 Dg3

33.Tf2 Dg1 34.Tf1 Dxb4 35.Lf3

Dg3 36.Tf2...

36...e5

En wit gaf op; er staan inderdaad nog 3 Torens op het bord: 0-1

Derde mist kans voor open doel

Geurt van de Wal

Het derde speelt dit jaar in de 2de klasse C van de SOS. We zitten in een poule met naaste burens, zoals DBC, Zeist, Moira en TRIO. Hoeven dus niet naar Aalten, Achterveld of Almere, wat een hele opluchting is. De grootste reis die we gaan ondernemen is naar IJsselstein, tegen Lekstroom 2, dat is 15 minuten rijden. We hebben ook wat tegenstanders in de verre polder – Rivierenland, ZZC – maar die heeft de competitieleider uitgenodigd voor een bezoek aan Dijkzigt. Complimenten!

Zo mild als het reisschema is, zo pittig de tegenstand. In deze poule hebben de spelers van Ons Derde op afstand de laagste gemiddelde rating. Het team bestaat dit jaar uit Eric van Aart, Henk van Lingen, Jaap-Hein Vrugink, Geurt van de Wal (TC), Tanja Veenstra, Nico van Harten, René de Ruiter en Stijn Voorhoeve. Volop kansen dus voor een leerzaam en seizoen en wie weet een stunt. In de eerste match ontvingen wij gelijk het op papier veel sterkere Rivierenland 3. Direct na hun binnenkomst leverden zij het eerste punt in. Op bord 1 nam N.O. plaats en daar wist onze kopman Eric wel raad mee: 1-0. Daarna kwamen

fraaie halfjes binnen van Jaap-Hein en Nico, 2-1. Tanja, René de Ruiter en Stijn stonden intussen matig tot slecht, maar Henk en ik zeer prettig. De 4-4 zat er dus zomaar in, met een mazzeltje misschien wel meer. Dat mazzeltje kreeg René, die in een glad verloren stelling remise kreeg aangeboden. Helaas herkende René dit niet als een geschenk, want hij weigerde het aan- en uit te pakken, waarna hij er alsnog massief af ging. Intussen had Henk op bord 2 zijn voordeel verknald, maar wel twee keer remise aangeboden gekregen. Die moest hij gegeven de stand laten lopen. Zonde, want de 4-4 lag voor het oprapen. Het vierde punt was dan van mij gekomen, want in een thematische partij (geen idee wat dat is, maar het klinkt wel goed) wist ik met nog maar een enkele minuut op de klok het brede pad naar de winst zonder al te veel moeite te vinden. Gemiste kans dus van het derde om een op papier sterkere tegenstander te verrassen. Volgende pot tegen Lekstroom. Na Rivierenland een logische stap, thematisch kan je wel zeggen. Het is in IJsselstein, dat helpt ook.

Paard vs loper

Jos Heesen

“Toeval bestaat niet” zeggen ze weleens. Ik ben geneigd het te geloven. Toen ik nadacht over een thematische serie voor dit seizoen, kwam de strijd van paard tegen loper als eerste in me op. En in de 3^e ronde van de interne was ik ooggetuige van een dergelijke strijd; namelijk die tussen het paard van wit en de loper van zwart:

1.d4 e6 2.e4 c5 3.d5 exd5 4.exd5 d6 5.Pc3 Le7 6.Pf3 Pf6 7.h3...

Een variant van de Benoni, meestal speelt men hier Le2 zoals in Comas Fabrego (2508)-Spraggett (2573) Sabadell 2011: 7.Le2 0–0 8.0–0 Pa6 9.Lf4 Pc7 10.a4 b6 11.Lc4 Ph5 12.Le3 g6 13.Pb5 Pe8 14.Lh6 Peg7 15.Tb1 Te8 16.b4 Lg4 en de partij liep remise.

7...0–0 8.Le2 a6 9.a4 b6N

Een nieuwtje! Voorheen werd: 9...h6 10.0–0 Lf5 11.Lf4 Pbd7 12.Ld3 Lxd3 13.Dxd3 Te8 14.Tfe1 Dc7 gespeeld.

10.Pd2 Te8 11.0–0 Lb7 12.Pc4 Pbd7 13.Lf4 Dc7 14.Lf3 Tad8 15.Te1 Pf8 16.Dd2 Pg6 17.Lg3 Lf8 18.Txe8 Txe8 19.Te1 Txe1 20.Dxe1 Lc8 21.De2 Ld7 22.Pa3 Db7 23.h4 h5 24.Lxh5 Pxd5 25.De4 Lc6

Een gelijke stelling is bereikt.

De dreiging is 26...Pxc3 met een nagenoeg gewonnen stelling voor zwart.

26.Pxd5 Lxd5 27.De8 De7 28.Db8...

Wit had beter op de dameruil kunnen ingaan: 28.Dxe7 Lxe7 29.Le2... Nu neemt zwart het initiatief met:

28...Pxh4 29.f3...

Opnieuw niet de beste. Beter is 29.Lxh4 Dxh4 30.Lf3 Lxf3 31.gxf3...

29...Pf5 30.Lf2 Db7

Nu is het zwart's beurt om te verzaaken. Beter was: 30...De2 31.Lg4 Pe3 32.Lxe3 Dxe3+ 33.Kh1 De1 34.Kh2 De5+ 35.Kg1 Dxb2.

31.Dd8 b5 32.Lg4 Ph6 33.Lc8 Dc6 34.Ld7 Db7

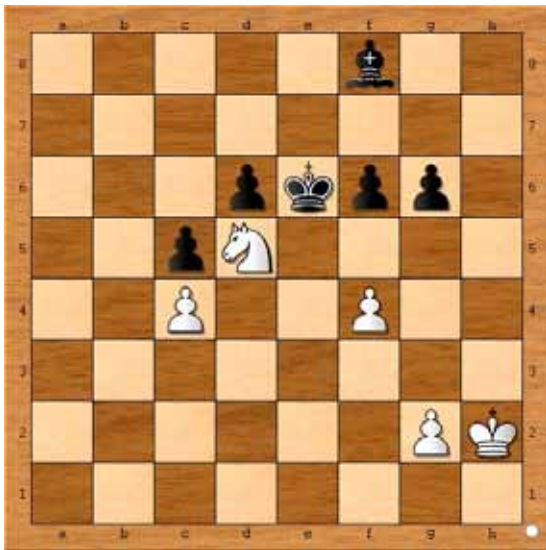
Wit moet nu ...bxa4 zien te voorkomen.

35.axb5 axb5 36.Pxb5 Lc6 37.Lxc6 Dxc6 38.c4 f6 39.Pc7 Pf7 40.Db8...
Het snode plan is 41.Pe6.

**40...Dd7 41.Pd5 Pe5 42.Lh4 Kf7
43.Pe3 Pc6 44.Da8 Pb4 45.Lg3 g6
46.De4 Da7 47.Le1 Da1 48.Pd5...**

Een zeer lastig eindspel. Het siliconen monster geeft de voorkeur aan **48.Kf1!**

**48...Pd3 49.Dxd3 Dxe1 50.Kh2 De5
51.f4 Dxb2 52.Pc7 Db7 53.Dd5
Dxd5 54.Pxd5 Ke6**

En het eindspel van paard tegen loper is bereikt. Het is evident dat hier het paard beter is dan de loper. De loper kijkt tegen zijn eigen pionnen aan en wit kan er voor zorgen dat zijn pionnen niet op zwart komen vast te staan:

55.g4 Le7

Hier was **55...f5** beter; daarmee wordt in ieder geval één witte pion op zwart vastgelegd.

56.Kg3...

En ook hier was **56.f5...** beter:

56...gxf5 57.gxf5 Kd7 58.Kg3... en

alle zwarte pionnen staan de loper in de weg.

56...Ld8 57.Kf3 g5

Om wit tot **58.fg5...** of **58.f5...** te verleiden, waarna op den duur het veld e5 voor de zwarte koning bereikbaar wordt, en daarmee een winnend binnen dringen tot de mogelijkheden gaat behoren.

**58.Ke4 gxf4 59.Kxf4 La5 60.Ke4
Ld2 61.Pc7+ Kd7 62.Pd5 Lg5
63.Kf5 Ke8**

Dit opent de poort voor de witte koning naar e6, daarom is **63...Lh4** beter.

64.Pc7...

Hier had wit toch echt **64.Ke6...** moeten proberen. De vraag is of ook dan remise te vermijden is. Nu in ieder geval niet meer:

**64...Kf7 65.Pd5 Lh4 66.Pf4 Lg3
67.Pd5 Le5 68.Pe3 Ld4 ½–½**

